

БА14262

ПАЗНАЙ СВОЙ КРАЙ.

АРШАНСКІЕ АКРУГОВАЕ ТАВАРЫСТВА КРАЯЗНАЙСТВА

АРШАНШЧЫНА.

г. ВОРША.

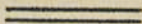
5-га траўня 1927 году.

Ба 14262

БАНЧУЛОВА
Инд. 1953
5.9.2
5578

ПАЗНАЙ СВОЙ КРАЙ.

АРШАНСКАЕ АКРУГОВАЕ ТАВАРЫСТВА КРАЯЗНАЎСТВА

АРШАНШЧЫНА

г. ВОРША.

5-га траўня 1927 году.

ВАНДАН СВОЕ СЛОВО

ВАНДАН СВОЕ СЛОВО

ВАНДАН СВОЕ СЛОВО

25.04.2021

Ворша, друк. імя Ф. Скарыны зак. № 1040—1070 экз.
Аршакрліт (Бел.) № 22.

ДРУК НА АРШАНШЧЫНЕ.

Краязнаўчыя арганізацыі Беларусі старанна вывучаюць гісторыю сваіх акруг і раёнаў. Значную дапамогу вывучэнню мінулага краю аказваюць веды па гісторыі друку ў даннай мясцовасці. Кнігі, якія друкаваліся шмат дзе па Беларусі, зьяўляюцца ня толькі цікавымі паказчыкамі дасягненняў культуры ў пэўны час, але высвятляюць сабой ход эканамічнага жыцця і клясавае барацьбы сярод насельніцтва краіны. Вывучэнне гісторыі друку на Беларусі дае вельмі каштоўны матэрыял для зразумення ўзаемаадносін жыхарства ў данны час гістарычнага жыцця.

Зьбіраньне друкаваных помнікаў у краязнаўчыя музэі — чарговая задача краязнаўчай працы. Гэтыя кнігі, лістоўкі, справаздачы, брашуры, адозвы будуць сьведчыць аб мінулым гораду ці мястэчка. Аршанскае Акруговае Таварыства Краязнаўства летам 1926 г. занялося вывучэннем і зьбіраньнем Аршанскіх старадрукаў. Пры гісторыка-этнаграфічнай сэкцыі была выдзелена бібліаграфічная камісія, якая ў кароткі час сабрала досыць цікавы матэрыял па гісторыі друку ў горадзе Воршы. Пэўных вестак аб Аршанскіх выданьнях мінулага часу ня было і на Аршаншчыне не ўдалося знайсці ўзораў Аршанскіх старадрукаў. Але дзяржаўная бібліятэка ў Мэнску мае некалькі наасобнікаў Аршанскіх выданьняў 17 сталецця, а ў Кіеве, ў царкоўна-археолёгічным музэі, ёсьць помнік Аршанскага перапісу кніг 14-га сталецця. Аршанскі музэй, на жаль, у сваіх калекцыях ня мае кніг Аршанскіх старадрукаў.

У 14 сталецці, у Воршы, кнігі перапісваліся пры царквах і манастырох. Узор Аршанскіх рукапісаў дайшоў да

нашага часу ў відзе, так званана, „Аршанскага эвангэля“ — якая знойдзена ў ліку выкінутых рэчаў з Нікольскае царквы, у Воршы, у час французскай навалы 1812 г. Самая эвангэля мае від рукапісу фармату бальшой чвэрткі ў 6 вяршкоў даўжыні і $4\frac{1}{2}$ вяршкі ў шыркi. Эвангэля пісана на пергамэнту, які разьлінаван чым-та войстрым. Пісана эвангэля ўставам у два стаўпкі па 28 радкоў у кожным. Рукапіс аздоблен двума застаўкамі, размалёван кінаварнымі відамі розных жывёл, птушак. Кніга апраўлена ў дубовую аправу, ад якой засталася толькі адна задняя дошка. У царкоўны музей Кіеву кніга была аддадзена протаерэем Кіева-Сафійскага сабору Лебядзінцавым, к якому яна папала ад Аршанскіх папоў. Гэты рукапіс сьведчыць аб досыць высокім узроўні перапісваньня кніг у Воршы. Праўда, тут адчуваецца ўплыў Смаленскіх перапішчыкаў, эвангэля захоўвае свой беларускі мясцовы водцень.

Друкарская справа на Аршаншчыне разгарнулася шырока ў 17 сталецьці ў часы вялікага абвайстрэньня клясавага змаганьня. 17-ае сталецьце ў гісторыі Воршы адзначаецца вялікім узростам панскае маёмасьці ў выглядзе каталіцкіх кляштараў і ўпартай барацьбой паміж шляхецтвам і заможнымі сляямі гораду за перавагу на замежных і нутраных рынках. Беларускае шляхце канчаткова падначаліць сабе гарадзкое жыхарства, мяшчанства і гарадзкія магістраты вядуць упартае змаганьне за свае прывілеі. Усё гэта адбываецца на фоне рэлігійнай барацьбы каталіцкага і праваслаўнага вызнаньня. Каталіцкія кляштары, пры падтрыманьні апалячаных магнатаў і з дапамогай каралеўскага ўраду, хутка будуецца ў Воршы і пачынаюць дружны націск на эканамічныя інтарэсы праваслаўных царквей і манастыроў. Шляхецкі гандаль надламвае эканамічную моц мяшчанства,

Гараджане гуртуюцца ў брацтвы, цэхі і даюць моцны адпор польскаму гандлёваму капіталу. Поплеч з каталіцкімі кляштарамі ўзрастаюць праваслаўныя манастыры і пры іх брацкія школы. Брацтвы Віцебску, Полацку, Магілёву маюць зносіны і падтрыманьне з боку брацтваў Вільні, Кіеву, Львову, падтрымліваюць манастыры сваіх гарадоў і вядуць змаганьне з насядаючымі на іх езуітамі. У гэтым змаганьні Аршанскае брацтва, у першай палове 17-га стагоддзя, займае першае месца і Аршанскі Кутэінскі манастыр зьяўляецца месцам апоры праваслаўных брацтваў на Усходзе Беларусі. Фундатар і ўстаноўца Кутэінскага мужчынскага манастыру Багдан Стэткевіч абавязваў манахаў мець у Воршы школу і друкарню. Каля 1630 г. у Кутэіні была заснавана друкарня Сьпірыдона Собаля, мешчаніна гораду Магілёва. Апрыч Кутэінскай друкарні гэты Собаль меў яшчэ дзьве друкарні ў Магілёве і Буйнічах Друкарскай справай у Варшанскай друкарні загадваў манах Сілівей Собаль. Кнігі друкаваліся на славянскай, беларускай (рускай), польскай і лацінскай мовах. Праўда, Кутэінскіх старадрукаў на польскай і лацінскай мовах да нас не дайшло; мажліва, што іх і зусім ня было. Затое шырока разгарнуўся друк набажэнскіх кніг на славянскай і беларускай мовах. Для брацкіх школ і жыхарства праваслаўнага вызнаньня Аршанская друкарня выдавала падручнікі і кнігі навучальнага зьместу. Рынкам збыту кніг беларускіх друкарняў была ня толькі Беларусь, Літва, Украіна, але галоўным чынам Масковія. Беларускія кнігі прадаваліся ў Маскве пад назвай „літоўскіх.“ Гандаль „літоўскімі“ кнігамі вёўся ў Маскве так шырока, што маскоўскія папы не змаглі конкураваць з беларускімі друкамі і пачалі дамагацца ад маскоўскага цара запрэту на продаж кніг беларускага друку. Такі запрэт быў выдадзен царскім урадам у 30 гадох 17-га стагоддзя, але

значнага ўплыву на пашырэнне кніг беларускага друку ў Масковіі ён не зрабіў; дзякуючы свайму прырубежнаму палажэнню, Ворша магла раней іншых беларускіх гарадоў прасоўваць свае кніжкі на рынку Масковіі і гэтым можа тлумачыцца значны лік выдадзеных кніг і шырокая папулярнасць Аршанскае друкарні ў Масковіі. Кутэінскія выданні выходзілі, пачынаючы з 1630 па 1654 год у Воршы, а пазней перадрукоўваліся ў Масковіі. Калі маскоўскае войска захапіла Воршу, то маскалі перш за ўсё паклапаціліся прыбраць к сваім рукам Кутэінскую друкарню, і сам цар Аляксей Міхайлавіч пабываў у Кутэінскім манастыру. З Аршанскіх выданняў найбольш вядомы: „Часослов альбо шестоднев“, які вышаў першым выданнем у 1632 г. і другім выданнем у 1646 г. аднолькавага фармату-4°. „Новый завет с псалтыр'ю“ вытрамаў 4 выданні: 1632-1642, 1651-1652 г., фармат 4°. У выданні „Новага завету“ 1642 г. ёсць прысьвечанне гэтага выдання фундатару манастыру Багдану Стэткевічу ад 1-га ігумена Кутэінскіх манастыроў Іоіла Труцэвіча.

3) „Букварь Сиреч, начало учения детям, начинающим чтению изъясати; в Кутэине изобраился“ 1631 г. 12°. Гэта былі найбольш пашыраныя падручнікі брацкіх школ. Апроч падручнікаў, друкаваліся кнігі для набажэнства.

4) „Штодневныя молитвы от многих святых отцов в общую пользу собраны, з друку выданы у Кутэине. 3-й друкарні Спиридона Соболя. Рок 1641. 12°“.

5) „Цветослов или трифологион: выбранные службы на господския праздники, богородичны и святым нарочитым. 1647 г. 4°“.

Карысталіся шырокай павагай насельніцтва Кутэінскія выданні для навучальнага чытаньня праваслаўных.

6) „Брашно Духовное, Сиречь, псалмы, молитвы, пения, благодарения, каноны и пр. от многих святых книг собраныя, нужные и душе полезныя“. Кутэйна 1630 г. Гэта кніга вытрамала тры выданьні: два у Воршы і адно ў горадзе Валдаі.

7. Шестоднев 1646 г. 4°

8. „Дидакалія, альбо наука, каторая первой падавалася из уст священника о семі сакраментах альбо-лі тайнах. Кутэйна 1637 г.“ Гэта кніжка таксама выйшла трыма выданьнямі.

9. „Диоптра, альбо Зерцало жития в мире сем чело-веческом 1651, г. 12°“. Другім выданьнем гэтая кніга вышла ў 1654 г. і хутка разышлася.

Найбольш характарным па часу было выданьне: „Гісторыя, альбо правдзівае выпісаньне св. Дамаскіна о житии св. о. Варлаама, Іосифа і о наверненью Індіан. Стараньнем і коштам иноков общежительного монастыря Кутэйнскаго Ново з Грецкого і Словенского на рускі язык преложана. 1637 г., 4°“. Гэтая кніга сьведчыць, што манахі Кутэйнскага монастыру займаліся перакладамі з іншых моў на беларускую для сваіх выданьняў.

Уціск шляхты над беларускім селянствам і гвалты над мяшчанствам відаць адпавядалі жыцьцю гэтых „індіан“, аб якіх пісала выдадзеная. „Правдзівая гісторыя“.

Само сабой зразумела, што эканамічная барацьба і перамога шляхты ў гандлю над мяшчанствам прымушалі беларускае гандлярства ўскладаць свае надзеі на суседнюю Маскву, у якой ў гэты час шырока развінулася сяброўства гандляра з царскім урадам.

Кутэйнская друкарня не абмяжоўвалася толькі здавальненьнем рэлігійных патрэб і запыту брацкіх школ, але па-

шырала свае выданьні і на мовазнаўства. У 1653 г. тут быў выдадзен „Лексикон Словено-Російский, имен Толкование“. Гэта быў першы беларускі слоўнік; складзен ён быў кіеўскім вучоным таго часу П. Берындай. Першым выданьнем надрукаван у Кіеве, а другім у Кутэйне. Слоўнік меў шырокае распаўсюджаньне ня толькі на Беларусі, але і за межамі. 324 балонкі гэтае кнігі фармату 4° зьмяшчаюць тлумаченьне славянскіх слоў па беларуску. Кніга значна пашырала веды ў беларускай мове сярод насельніцтва і аднавідала патрэбе праваслаўных і вунятаў на Беларусі ў лепшым разуменьні славянскіх кніг, якія ўжываліся ў пабажэнстве. Маскоўскі ўрад вельмі высока ставіў Аршанскіх друкароў; калі ясна вызначылася, што па ходу вайны Воршу прыдзецца зьвярнуць Польшка-Літоўскай дзяржаве, то Маскоўскі патрыярх Нікан загадаў Кутэінскаму ігумену Іоілю Труцэвічу выехаць з Воршы ў Іверскі Спаскі манастыр, які толькі што быў пабудаван у г. Валдаі. У 1655 г. Іоіль Труцэвіч забраў з Кутэйны друкарню, манахаў-друкароў, абразы, ўсю маёмасьць Беларускай Кутэінскай лаўры і накіраваўся ў Наўга-родчыну. Там, у г. Валдаі, Аршанскія друкары перадрукавалі некаторыя свае выданьні: Брашна Духоўнае, Новы завет з псалтыром і г. д.

Але патрыярх Нікан так даражыў беларускімі друкарамі, што ў 1665 г. перавёў іх пад Маскву ў толькі што пабудаваны манастыр „Новы Ерусалім“. Зараз Іверскі манастыр перавернут у Ніканаўскі музей. Абразоў і іншых вывезеных з Воршы рэчаў ў музеі няма. У часы пажараў [1764 і 1825 г.г. у Іверскім манастыры згарэла ўсё нутро саборнае царквы; але дасюль яшчэ ёсьць памяткі аб Аршанскіх друкарах і аб пераводзе іх у Новы Ерусалім. Пазьнейшыя Маскоўскія выданьні і асабліва шрыфты сінадальнай дру-

карні ў Маскве, так паходзяць на Аршанскія, што адразу іх ня можна адрозьніць ад выданьняў Кутэінскай лаўры. Адсюль можна думаць, што Аршанскія друкары не засталіся пасья Нікана ў Новым Ерусаліме, а былі пераведзены з сваімі прыладамі ў Маскву. Далейшых ведаў аб Беларускіх друках на Аршаншчыне на працягу 18-19-га стагодзьдзяў няма. У канцы 18 і пачатку 19 стагодзьдзя друкаваліся на Аршаншчыне: Копысі, Дуброўне, яўрэйскія кнігі. Аршанская езуіцкая калегія выдавала ў 17-18 стагодзьдзі вучнёўскі часопіс на лацінскай мове. Але абразчыкаў лацінскіх і польскіх выданьняў на Аршаншчыне нам не ўдалося адшукаць. Таксама ня ўдалелі да нашага часу кнігі вуніяцкіх выданьняў, якія былі спалены пасья 1839 г. Вядома толькі, што ў час праезду праз Воршу Кацярыны 2-й па звароце яе з Крыму, тут у Воршы ёй былі паднесены вершы вучняў Талачынскага базэльянскага вучылішча на лацінскай мове. Ці выдаваліся якія небудзь вучнёўскія часопісы ў базэльянскіх школах г. Воршы ў 18 стагодзьдзі—вестак няма. 19-ае стагодзьдзя ў гісторыі Аршанскага друку вызначаецца вялікім заняпадам. Пануючыя клясы пабіліся на тры групы, якія цягнулі да розных культур, а большасьць жыхарства, беларусы на вёсцы, было пад прыгонам. Гарады ў Беларусі выяўлялі сабой, асабліва ў першую палову гэтага стагодзьдзя, эканамічны заняпад беларускага мяшчанства. Асяродзьдзі культуры перасунуліся ў Пецярбург, Вільню Варшаву. Павятовы гарадок-Ворша зняпаў, і мы на працягу ўсяго 19-га стагодзьдзя не сустракаем ніводнае выдадзенай у Воршы кніжкі ня толькі на беларускай мове, але і на іншых. Магілёўска-беларускае вольна-эканамічнае таварыства ў 1826 г. ўзбудзіла троху думку паноў павету і пасья злучэньня гэтага таварыства з такім жа Віцебска-беларускім вольна-эканамічным

таварыствам у адзінае „Беларускае вольна-эканамічнае таварыства“ было складзена некалькі праектаў паляпшэння дабрабыту краю шляхам сяўбы дзятліны, картоплі і ўвядзеньня шматпольля, але гэтыя працы не надрукаваны ў свой час, і толькі ў 90 г. 19 сталецця надруван „Гербовник Оршанскаго павету“ у „Историко Юридических материалах“, выданні Віцебскага Губархіву. „Гербовник“ змяшчае апісаньне гербоў і радавод 172 родаў панскіх на Аршаншчыне. Надрукаван ён па—польску. З іншых выданьняў трэба адзначыць „Записки Горы-Горецкого Земледельческого Института“. Інстытут сваім нараджэньнем абавязан шматлікім хадайніцтвам „Беларускага Вольна-Эканамічнага Таварыства“ аб заснаваньні вышэйшай школы для дзяцей шляхты на Беларусі, так-што навуковую дзейнасьць інстытуту можна разглядаць, як працяг панскага краязнаўства на Беларусі. „Записки“ змяшчаюць шмат каштоўнага краязнаўчага матэрыялу, які ня страціў сваёй вартасьці ў нашыя дні. Пасьля зачыньня Горы-Горацкага Зямляробскага Інстытуту, навуковая думка і краязнаўчы рух спыніўся на Аршаншчыне. З эканамічным разьвіцьцём гарадоў к пачатку 20-га сталецця шырока разгарнулася грамадзкая думка з асобным водцнем сярод буржуазіі ў горадзе. Яўрэйскія паасобныя дзеячы бяруцца за расейскую культуру. Іх думка кіруецц ў бок збліжэньня з „вялікарускай“ культурай. Расейская культура праз школу царкву і гандлёвыя зносіны пачала шыбка прасачвацца ў масы нашых гарадоў і мястэчак. Імкненьне вырвацца за межы „чарты аседласьці“ прывадзіла да шчырай працы над аўладаньнем расейскай мовай і адукаванасьцю. Ня ўсім гэта ўдалася і ў межах „чарты аседласьці“ былі розныя водцені ў кірунках далейшага разьвіцьця яўрэйскай асьветы. Адбіткам такіх настрояў сярод яўрэйскіх мас г. Воршы зьяўлялася

выдавецкая дзейнасць Юселевіча, які з 1910 г. ў сваёй уласнай друкарні друкаваў розныя абвесткі, абешнікі, тэлеграмы, а з 1915 г. пачаў выдаваць першую ў Воршы газету „Оршанский Вестник,—штодзённая дэмакратычная газета“. „Оршанский Вестник“ выяўляў на сваіх старонках вольныя гэткія няясныя розныя водцені грамадзкай думкі Аршанскага насельніцтва, якое было незадаволена сучаснасцю, але ня зусім ясна бачыла сьцежку будучыны. У газэце мы знойдзем розныя матар’ялы: тэлеграмы ўраду, абавязковыя пастановы мясцовых урадавых устаноў і добра пастаўленую мясцовую хроніку. Часам досыць яркава праўляюцца сіанісцкія настроі, асабліва ў нумарох газеты пачатку 1917 г., у далейшым адчуваецца значны бундаўскі ўплыў. Газэта выходзіла штодзённа да паловы 1918 г.

Шырокае развіццё друку на расейскае мове пачынаецца ў Воршы з чэрвеня 1917 г. У вараве клясавага змагання друк зноў набывае вялікаю вартасць. Асабліва ўзмацняецца друк пасля Кастрычнікавае Рэвалюцыі, якая згуртавала ўсе клясы жыхарства. Дробная буржуазія, якая згуртавалася ў партыі народніцкага напрамку, з чэрвеня 1917 г. пачала выдаваць штотыднёвік „Новая Жизнь“—беспартыйны прагрэсыўна-дэмакратычны часопіс земства, кааперацыі „союза учителей“ Аршанскага павету. Яўрэйская дробная буржуазія гуртуецца каля „Оршанского Вестника“. Працоўныя Аршаншчыны з сакавіка 1918 г. пачалі выдаваць газету „Известия Оршанского Исполкома Совета Рабочих, Крестьянских, Батрацких и Красногвардейских депутатов“. Газэта выходзіла тры разы ў тыдзень на працягу 1918, 1919 году. З 1-га мая 1920 г., замест „Известий“, пачала выходзіць штодзённая газета „Набат“, вышла каля 150 нумароў. З 1-га мая 1921 г. зноў пачынаюць выходзіць „Известия“, тры разы

ў тыдзень, але выходзілі нядоўга. У гэтыя-ж годы была спроба выдаваць чыста прафэсійны часопіс „Рабочая Жизнь“, орган Аршанскага павятовага „Упрофбюро.“ Вышла ўсяго шэсьць нумароў за 1921 г. і газета зачынілася. Выданыя савецкіх устаноў і прафэсійных арганізацый Аршаншчыны адбіваюць сабой надзвычайна шпаркую працу новага сацыялістычнага будаўніцтва на руінах старога ладу. Яны вяліся ў вытрыманым пролетарскім напрамку. Гэтага ня можна сказаць пра ўсе іншыя выданыя ў Воршы таго часу „Паўночнае аб'яднаньне коопэратываў Гомельскай губ.“, якое выдавала „Новую Жизнь“, у сваёй праграмай заяве „ад рэдакцыі“ № 1-2 за 1918 г. заяўляе, што высвятленьне мясцовай прыроды, этнаграфіі, прамысловасьці, складу насельніцтва і яго быту было пры царызме дужа слаба: ў прэсе і навуковай літаратуры. І рэдакцыя імкнецца заснаваць такі часопіс, які-б у першую чаргу высвятляў мясцовае жыцьцё. Далей рэдакцыя зьвяртаецца з адозвай да папоў, настаўнікаў, селян і да ўсіх грамадзян з просьбай аб дапамозе шляхам прысылкі допісаў.

Канчатковым выяўленьнем гэтых настрояў на Аршаншчыне зьяўляецца „Бюлетень № 1 Военно-Революционного комитета Оршанского уезда“ 7-го жніўня 1918 году. У гэты час адбылося паўстаньне левых эс-эраў, якім замкнуўся кругабег „дэмакратычных“ настрояў на Аршаншчыне. З гэтага часу такія настроі ідуць к спаду, але друкарская справа прадаўжаецца. Паўночнае аб'яднаньне коопэратываў выдае некалькі кніжак апавяданьняў Л. Талстога, буквар Вахцерава і кніжкі М. В. Рамм „Классовая или единая потребительская кооперация. Вопросы взаимоотношения рабочей и общегражданской кооперации“. Орша 1919 г. „Протокол 1-го Оршанского с'езда школьных работников и деятелей

по народному образованию 11-13/х 1918 г.* „Отчет о 2-м учительском съезде“ 1920 г. У гэтыя-ж часы пачынаецца выдавецтва прац розных аддзелаў выканаўчага камітэту. Аршанскі павятовы аддзел народнае асьветы ў 1922 г. выдаў часопіс „Народное Просвещение“ № 1, сродкі ад продажы якога пайшлі на барацьбу з дзіцячай бяспрытульнасьцю. Аддзел кіраўніцтва Аршанскага павятовага выканкому выдаў „Справочник Оршанского уезда, Витебской губернии“. Гэта быў паселены сьпіс Аршанскага павету, у якім пералічаецца жыхарства вёсак, мястэчак і гарадоў павету, прыводзяцца лічбы двароў, зямлі, плошчы азёр, лясоў і тарфянікаў. Прэзыдыум павятовага выканкому выдаў „Протоколы, резолюции и постановления 10 и 11-го уездных съездов Советов рабочих, крестьянских, красноармейских и батрацких депутатов, Оршанского уезда“. Ворша 1921 г. На працягу 1918-1922 г. Аршанскае студэнцкае зямляцтва выдала 4 нумары сваіх часопісаў „Известия Стута“. Часопіс досыць гумарыстычнага зместу. У 1921 г. пачалося выданьне „Записок Горецкого Сельскохозяйственного Института“. Навуковая думка зноў закрынічала на Аршаншчыне. У 1917 г. Аршанскае земства выдае „Проект аграрной реформы“ прафэсара Вінаградава. У 1923 г. пашыраецца выдавецтва Аршанскага павятовага аддзелу народнае асьветы. Ім надрукаваны „Букварь“ Вахцерава, „Программы 4-х летней школы 1 ст., Программы летних экскурсий в школе“. З асьветніцкіх выданьняў трэба адзначыць выданьне Аршанскага аб'яднаньня настаўнікаў інтэрнацыяналістых „Отчет о 1-м съезде учителей интернационалистов Оршанского уезда 1921 г.“

Беларускі друк на Аршаншчыне зноў разгортваецца пасля далучэньня Аршаншчыны да Савецкай Беларусі. У 1924 г. была выдадзена Аршанскім Акруговым Камітэтам КПБ

✓ кніга „Из материалов 1-й Оршанской Окружной партконференции 25 го ноября 1924 г.“ Гэта першы зборнік матар'ялаў, які пробуюць ўсебакова высветліць эканоміку і культуру сучаснай Аршаншчыны. Дадаткам да гэтага зборніку можна лічыць кнігу „Сборник материалов 1-й Оршанской окружной конференции Ленинского Коммунистического Союза молодежи Белоруссии“ выданьне Аршанскага Акруговага Камітэту ЛКСМБ. Гэтыя „матар'ялы“ падагульваюць працу савецкіх устаноў, цэлую паласу партыйнага будаўніцтва мінулага і вызначаюць шляхі савецкай, партыйнай і прафэсійнальнай працы на бліжні час. У пачатку 1925 г. Аршанскім Акруговым Камітэтам КПБ у Ленінскі тыдзень было выдадзена „Письмо рабочим, крестьянам, служащим, работницам и крестьянкам Оршанского округа“, гдзе падагульваецца праца па адраджэньні Савецкай гаспадаркі і вызначаюцца бліжэйшыя шляхі працы. Працягам гэтага роду выдавецтва зьяўляецца „Письмо Аршанскага Акругкому КПБ, Акругканкому і Праўленьня спажывецкага саюзу ка ўсім Райкомам КПБ, РВК, Спажывецкім таварыствам, Рэўкамісіям, Сельсаветам і Камітэтам Селянскай Узаемадапамогі Аршанскай акругі“ аб знішчэньні ўсіх недахватаў у працы коопэрацыі. Аршанскім Акруговым Саветам Прафсаюзаў былі выдадзены

✓ „Протоколы 1-й Оршанской Окружной Конференции Профессиональных Союзов“ 1-3 лютага 1925 г. Гэта кніга падагульвае мінулую працу прафсаюзаў Аршаншчыны і ставіць чарговыя задачы на будучыну. Працягам гэтае кнігі зьяўляюцца „Тезисы к 2-й Окружной Конференции Профсоюзов 17-го апреля 1926 г.“ Газэта „Камуністычны Шлях“ у сваёй друкарні разгортвае выдавецтва беларускіх кніг і брашур. Сярод іх трэба зазначыць „Аршанскі Маладняк“ № 1-5, каля якога гуртуюцца паэты і пісьменьнікі Аршаншчыны прале-

тарскага напрамку. „Маладняк“ дапамог больш здольнай моладзі з працоўных колаў вызначыць свой літаратурны шлях. У 1919 годзе Аршанскі Пралеткульт выдаў па расейску зборнік вершаў поэтаў з рабочых „Песни Минувшего“. Акруговае Таварыства Краязнаўства выдае непэрыядычны зборнік „Аршаншчына“. Гіспарт выдаў цікавую кнігу „1905 г. на Аршаншчыне“. К 2-му Акруговаму Зьезду Саветаў Прэзыдыум Аршанскага Акрвыканкому выдаў „Очерки по народному хозяйству Оршанского округа 1927 г.“, якія падагульваюць дасягненні эканомікі сучаснае Аршаншчыны. Былі выдадзены рэзалюцыі партыйных і савецкіх зьездаў Акругі.

У 1926 г. зьявіўся з друку том 1-й „Прац Навуковага Таварыства па вывучэньню Беларусі пры Беларускай Дзяржаўнай акадэміі сельскае гаспадаркі ў Горках“. Зараз ўжо выдаецца трэці том „Працы“. Гэтае выданьне адчыняе новую старонку ў гісторыі Аршанскага друку і зварачвае яму тое агульна-беларускае значэньне, якое ён меў у 17 сталецьці. Зьмешчаныя ў 2-х томах „Прац Навуковага Таварыства“ артыкулы карысны для сельскае гаспадаркі ўсяго нашага саюзу. Працягваецца выданьне „Прац Беларускай Сельска-Гаспадарчай Акадэміі“. Беларуская навуковая думка на Аршаншчыне знаходзіць сабе шырокае ажыццяўленьня ў друку Беларускай працоўнай люд, пад кіраўніцтвам Камуністычнай Партыі, разгортвае вялікую ўпартую працу па адраджэньні Беларускай культуры. Беларускі друк зноў заняў сваё мейсца ў жыцці краіны, і орган Акругому КПБ, газета „Камуністычны Шлях“ паказвае ўсім працоўным пэўныя шляхі да камунізму, і працоўныя Аршаншчыны ўсё шырэй і шырэй гуртуюцца каля газеты. Кожны год высоўвае ўсё новыя і новыя дзесяткі і сотні дапішчыкаў у газету з працоўных мас Аршаншчыны. Шырыцца выданьне насыценных газет пры

ключбах, хатах-чытальнях, школах і на заводах, Кожны крок у паляпшэньні эканомікі і дабрабыту працоўнага жыхарства акругі знаходзіць сабе адбітак у мясцовым друку.

Няхай жыве Камуністычны друк!

БІБЛІОГРАФІЯ.

1. Оршанский Богоявленский Кутеинский монастырь или древняя Беларусская Лавра. І. В. Могилев на Днепре. 1912 г.
2. Историко-Юридические материалы. т. 28. Витебск.
3. В. Дастоўскі. Гісторыя Беларускай (крыўскай) Кнігі Коўна 1926 г.

Бібл. 1953 г.
 БА 14262

Цана 10 кап.

B00000002734246

Год. издания
1994 г.

